

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

december 8 • 2024

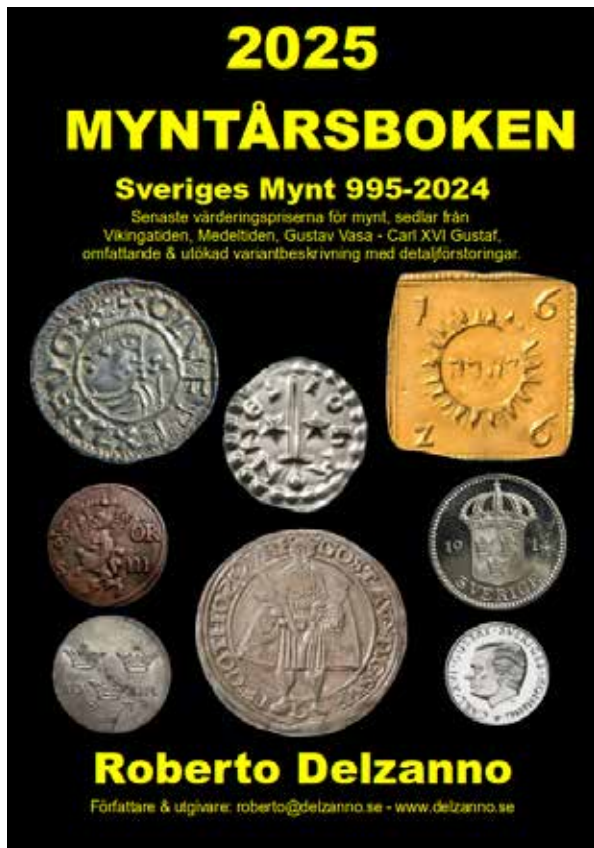

RIKSBANKENS MYNTKABINETT —
DESS ÄLDSTA MEDELTIDA PENNINGAR
4 SKILLING BANCO I KOPPAR & SILVER
ÅRSMÖTET 2024 I VÄSTERÅS

30 SEK

MYNTÅRSBOKEN 2025

Kraftigt utvidgad - Beställ direkt!

MYNTÅRSBOKEN 2025 finns nu i lager för direktleverans - Beställ nu!
Boken är kraftigt utvidgad med ett inledande avsnitt på ca 60 sidor som beskriver alla aspekter av myntens framställning och varför det ser ut som det gör. Dessutom omfattande kvalitetsskalor. Hela avsnittet är rikligt illustrerat med detaljerade beskrivningar. Katalogdelen omfattar samtliga rikssvenska mynt från Olof Skötkonung fram till idag, komplett med värderingspriser och rikligt illustrerad med mängder av detaljförstoringar. Boken inkluderar även alla Riksbankssedlar från 1666 fram till idag. Många nya varianter har lagts till, och hela avsnittet om de så kallade runmynten finns nu med. Boken är illustrerad med högkvalitativa färgbilder och har en robust trådbindning som gör den hållbar för många års användning. Varje pris är individuellt justerat för att reflektera just hur dessa mynt har utvecklats sedan föregående upplaga.

Syftet med MYNTÅRSBOKEN är inte bara att fungera som en prisguide för samlare och handlare, utan också att väcka intresse, fördjupa kunskapen och locka nya människor till myntsamlarhobbyn och numismatiken, och därmed främja dess tillväxt och utveckling.

Fullfärg, A5, ca 550 sidor. **Pris 195:-**

Roberto Delzanno Mynthandel

www.delzanno.se - roberto@delzanno.se - 0708-865008

ANA

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

SEDAN 1977

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17
115 22 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10 - 12 och 13 - 16

Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

250 SEK / år (8 nr) från 2023
Medlemmar (medlemsavgift 200 SEK/
år) erhåller tidningen automatiskt.

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977 – 2023 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

HÖSTEN/VÅREN 2024/2025

Föreningens aktiviteter

VÄLKOMNA TILL SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS FÖREDRAGSKVÄLLAR

samt kaffe med dopp
klockan 18.00!

Onsdag 4 december

Föreningens traditionella julfest för våra medlemmar
med glögg, lussekatter, julgodis och en mindre julauktion.

Kommande föreningsaktiviteter:

Onsdag 12 februari 2025

Per-Erik Andersson

Till 400-årsminnet av Sveriges första mynt av koppar.

Torsdag 13 mars 2025

Gitte T. Ingvardson

Hvor, hvornår og hvordan blev mønter brugt i middelalderens Skåne?

SNF:s kansli på Banérgatan är öppet för besök på måndagar kl. 10-12,
13-16. Se www.numismatik.se om eventuellt tillfälligt stängt innan besök.
Kansliet nås varje dag på: info@numismatik.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlslan; buss 4, 44, 76.
Kansliet är öppet: måndagar kl. 10-12 & 13-16, om tillfälligt stängt se hemsidan.
Kansliet är stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna.
Hemsida: www.numismatik.se
www.facebook.com/numismatik.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER 2024/2025

1/12 sida 47 × 50 mm 250 SEK	1/8 sida 72 × 50 mm 350 SEK	1/6 sida 47 × 105 mm 400 SEK	1/4 sida 72 × 105 mm 600 SEK	1/2 sida 151 × 105 mm 1 200 SEK	1/1 helsida 151 × 214 mm 2 000 SEK mittuppslag 5 000 SEK 2:a & 3:e omslagssidan 2 500 SEK 4:e omslagssidan 5 000 SEK
---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	--	---

SNT behåller samma förmånliga annonspriser 2025.

Annonsen på årsbasis (kalenderår) får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller.

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se.

Annonsen som inte är förenliga med IANP:s etik avböjs.

INNEHÅLL SNT 8 • 2024 – december

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
4 skilling banco i koppar & silver	185–188
Årsmötet 2024 i Västerås	189–190
Riksbankens myntkabinett – dess äldsta medeltida penningar	191–194
Numismatisk afton. Polletter – från vardagsnytt till historisk betydelse	195
... med angenäm eftersmak	197

FASTA RUBRIKER

LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF	196
FÖREDRAG.	196
PRESSKLIPP 1891.	196
AUKTIONER & MÄSSOR.	197
NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER.	198
BOKTIPS – LÄSTIPS – NÄTNYTT.	199
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	202

OMSLAG

Riksantikvarien, arkeologen och numismatikern Hans Hildebrand (1842–1913), porträtt utfört av Elisabeth Warling (1858–1915) år 1897. Mått 92×73,5 cm. Hans far var Bror Emil Hildebrand (1806–1884), likaledes riksantikvarie, arkeolog och numismatiker. De båda inventerade samlingarna i Riksbankens myntkabinett. Läs mer i artikeln på sidorna 191–194.

FOTO: [HTTPS://CREATIVECOMMONS.ORG/LICENSES/BY-SA/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

4 SKILLING BANCO i koppar & silver

Av Bengt Hemmingsson

Artikeln skildrar två nya mynttypers tillkomstprocess, både politiskt och administrativt, vid mitten av 1800-talet. Det är intressant att notera att i båda fallen kom initiativet till de nya mynten från bondeståndets ledamöter vid respektive riksdag, vilka argumenterade utifrån sina praktiska erfarenheter i vardagen.

Riksdagsdebatterna i ärendena har refererats av Torgny Lindgren i en artikel i Myntkontakt/SNT, så de berörs mer kortfattat.¹

Vid riksdagen 1847/1848 väcktes en motion av bondeståndets Nils Strindlund (1792–1872) från Västernorrlands län om prägling och utgivning av 4 skilling banco i koppar. Eftersom riksdagens beslut om indragning av Rikets Ständers Banks sedlar om 16, 12 och 8 skilling banco ”komme att medföra mycken olägenhet” då endast sedlarna om 16 och 8 skilling ersattes av motsvarande silvermynt (1/8 respektive 1/16 riksdaler specie), så fanns ett behov av valören för utjämnning vid betalningar.² Visserligen hade provmynt i valören 4 skilling banco präglats redan 1839 och 1844, men det hade inte resulterat i någon reguljär myntning (Fig. 1).

Den 17 juli 1848 lämnade riksdagens bankoutsnitt ett positivt utlåtande i frågan, vilket följdes av beslut i ständerna mellan den 25 och 29 juli. Den 12 augusti avgick således ”Rikets Ständers underdåniga skrivelse angående präglande af kopparskiljemynt å fyra skillingar banko valör”.³ Utmyntningsgrunden sattes

till 450 riksdaler banco per skeppund koppar stapelstadsvikt. Det dröjde dock till den 8 december 1848 innan Kungl. Maj:t i sin tur behagade avge en skrivelse till Statskontoret om präglingen av dessa mynt, vartill fogades en av Oskar I godkänd ritning (Fig. 2).⁴ Samma dag utgick även en kunglig kungörelse om det nya myntet; någon prägling hann dock inte igångsättas före årsskiftet.⁵

I lagen om myntbestämningen den 1 mars 1830 hade värdeförhållandena fixerats mellan de tre olika myntslagen som cirkulerade i landet:⁶

1 riksdaler specie =
2 2/3 riksdaler banco =
4 riksdaler riksgälds

Den följdes upp den 15 juni samma år med förordningen om myntfoten, vari specieriksdalerns brutto- och finvikt fastställdes.⁷ Det skulle dock dröja till år 1834 innan banko- och riksgäldssedlarna kunde inlösas av Rikets Ständers Bank med

1. Karl XIV Johan, provmynt för 4 skilling banco 1844, SM 221.
Ex MISAB auktion 20, 2016 nr 1102.

FOTO: MAGNUS WIJK.

silvermynt. Det märkliga var dock att när kopparmyntningen återupptogs år 1835 efter ett par års uppehåll, så slogs dessa med åsatt valör i skilling banco. Statsbudgeten och alla kronoutskylder räknades emellertid i bancomynt, medan allmänheten gärna räknade i riksgälds. En 1/16 riksdaler specie blev således en ”tolvskilling” i folkmun (= 3 skilling specie eller 8 skilling banco). För oss kan detta tyckas vara besvärligt att hålla reda på, men dåtidens människor hade en helt annan vana att växla mellan de olika myntslagen.

Förslag till silvermynt

4 skilling banco i koppar präglades därefter varje år mellan 1849 och 1852. Under riksdagen 1850/1851 väcktes dock återigen en motion i frågan om denna myntvalör. Bondeståndets Johan Gustaf Wasmuth (”Stor-Johan” kallad, 1791–1876) från Stockholms län framförde då åsikten om ”huru tungt och ovigt det sednast slagna kopparmyntet af 4 sk. B:ko

2. Förlageteckning till 4 skilling banco i koppar, godkänd av Oskar I på Stockholm slott den 8 december 1848 och kontrasignerad av finansministern Anders Peter Sandströmer (1804–1857).

FOTO: FÖRFATTAREN.

valör vid användandet vill förefalla". Han förordade därför präglandet av "ett silvermynt i samma valör med behörigen uträknad alliage (blandning) af koppar" vilket skulle vara både hanterligare och fordra "vida mindre utrymme än det tunga och obeqväma kopparmyntet".⁸

Frågan remitterades återigen till bankoutskottet. Diskussioner kring denna fråga fördes sedan i alla fyra stånden och blev ibland livliga. Kritiken mot den minsta tilltänkta valören i silver, 4 skilling banco eller 1/32 riksdaler specie, rörde främst myntets litenhet. En av bankoutskottets ledamöter, Oscar Magnus Fredrik Björnstjerna (1819–1905), var avogt inställd på grund av detta, och anförde att vid en diskussion inom utskottet hade han medfört "flera prof, hvaraf ett förkom dymedelst, att det nedföll genom en springa på golfvet i rummet".⁹

Provmynt till 4 skilling banco i silver hade nämligen framställts på Myntet. Dessa var tämligen enkla i utförandet; syftet var mera att tydliggöra myntens storlek och vikt. De har bevarats i två olika varianter, båda med valörsiffran "4" på ena sidan, medan den andra är antingen slät eller försedd med fyra ornament (Fig. 3).¹⁰ De är ytterst sällsynta, i Kungliga

myntkabinettets samlingar finns båda varianterna, medan ett exemplar med slät fränsida har sålts ur Sven Svenssons samling.¹¹ I litteraturen har präglingsåret för dessa årtalslösa provmynt angivits till "1852?", men notisen ovan visar att de slagits redan år 1851.

En annan motion av en ledamot från bondeståndet, Per Hansson från Värmlands län, tog sikte på valörens tydlighet på silvermynt som understeg 32 skilling banco, det vill säga mindre än ¼ riksdaler specie. Han framförde förslaget "att valören hädanefter måtte tydligt utsättas i skillingar och således icke, såsom hittills, i bråk af riksdaler" Allmänna besvär- och ekonomiutskotten avstyrkte bifall, eftersom silvermynten i riksdaler specie utmyntades efter ett bestämt system och beräkningsgrunden för bancomyntet var skiljaktig från detta. "Olägenheten torde kunna afhjelpas därigenom, att det bråk som å fränsidan af myntet utvisar dess valör, blefve utstämpladt i stora siffror, i stället för de nuvarande små och otydliga, hvilket lätteligen lät sig göra, om det derå anbragta riksvapnet uteslötes" skrev utskotten.¹² Därmed hade man också lagt grunden för fränsidans utseende på de föreslagna små 4-skillingarna.

3. Provmynt till 4 skilling banco (1851). SM nr 146, 147a. Exemplar i Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet.

FOTO: MAGNUS WIJK.

De som förordade präglandet av dessa små silvermynt framhöll att de var lätta att skicka per post och en eventuell otydlighet i valören kunde som sagt avhjälpas med att utesluta riksskolden och i stället upplåta fränsidan till en stor och tydlig valörsiffra. De möjliga problemen med litenheten avfärdades också med argumentet att andra länder präglade lika små eller ännu mindre mynt. Den 27 mars 1851 tillstyrkte därför bankoutskottet präglandet av 4 skilling banco i silver, motsvarande 1/32 riksdaler specie.¹³ En knapp månad senare tillskrevs Kungl. Maj:t om att ständerna i underdånighet anhöll om att "jemte bibehållande af det redan präglade kopparmyntet å 4 sk. Banko, mynt å enahanda valör må utpräglas af 12-lödig silfver".¹⁴

De nya myntens utseende

Ett förslag till myntens utseende skickades till Statskontoret av överdirektören för mynt- och kontrollverken, Nils Wilhelm Almroth, och myntmästaren Sebastian Tham redan den 21 juni 1851. Den 15 juli skickade Statskontoret skrivelsen vidare till Kungl. Maj:t med kommentaren att "öfwerdirektörens underdåniga yttrande åtföljes af ej mindre det utaf Eders Kungl. Maj:t infortrade förslag till rit-

4. 1/32 riksdaler specie 1851 som perforerats och med snöre och sigill vidhäftats Nils Wilhelm Almroth och Sebastian Thams brev av den 21 juni 1851. SM 52.

FOTO: FÖRFATTAREN.

ning än och en derefter aspräglad penning i silver". Till brevet har mycket riktigt en 1/32 riksdaler specie fogats, vilken perforerats och medelst ett snöre och lacksigill vidhäftats skrivel- sen (Fig. 4).¹⁵

Det vidhängande myntet har årtalet 1851 och är ett av tre kända exemplar av denna årgång. Ett finns i Kungliga myntkabinettets samlingar och ett privatägt exemplar har sålts på auktionsmarknaden under 1980- och 1990-talen. Det sistnämnda är slitet och har uppenbarligen kommit ut i cirkulation av någon anledning.¹⁶ Stampar till den nya silvervalören har med andra ord tagits fram omgående efter ständernas beslut. Godkännandet drog dock ut på tiden; inte förrän i slutet av januari följande år erhö- ll Statskontoret en skrivelse från Kungl. Maj:t, vari myntordningen för valören fastställdes samtidigt som förlagan gillades.¹⁷ Någon utmyntning av 1/32 riksdaler specie finns inte bokförd under 1851 och endast ett fåtal exemplar synes ha präglats med detta årtal. De kan således betraktas som myntprover.

5. 1/32 riksdaler specie/4 skilling banco 1852, årtalet ompunsat från 1851. Ex MISAB auktion 27 nr 391. Förstorad.

FOTO: MAGNUS WIJK.

Utgivningen dröjer

Av någon anledning dröjde nämligen det formella beslutet om utgivningen av denna lilla valör i silver; inte förrän den 4 maj 1852 utkom en förordning om detta.¹⁹ Beslutet fattades vid en konselj samma dag, varvid ett brev från myntmästaren Sebastian Tham föredrogs.²⁰ Han anförde att den reguljära präglingen av dessa mynt börjat efter det att Kungl. Maj:ts brev i ärendet hade erhållits i januari. En fjärdedel av den stipulerade volymen – 40 000 riksdaler banco – hade därefter tillverkats fram till slutet av april. Tham önskade dock att "vid sjelfva utväxlingen möjligaste sparsamhet kunde iakttagas" och att "denna myntsart för närvarande icke må till större kvantitet utgifvas". Tham var nämligen avogt inställd till denna myntvalör på grund av den proportionellt sett höga präglingskostnaden.

Under 1852 har därefter 15 000 riksdaler specie präglats och under 1853 slogs 23 275 riksdaler. Under det förstnämnda året har således 40 000 riksdaler banco tillverkats, i enlighet med Kungl. Maj:ts föreskrifter. Under 1853 tillät man präglning av denna valör till ett belopp motsvarande 62 000 riksdaler banco. Dessa volymer kan jämföras med den totala myntningen av 4 skilling banco i koppar, vilken bara uppgick till 63 565 riksdaler banco.²¹

6. Frimärke i valören 4 skilling banco. Av alla skillingmärken som såldes var 85 % fyraskillingar. Beloppet motsvarade en timlön för en industriarbetare under 1850-talet.

FOTO: POSTMUSEUM.

Den sista utmyntningen av 4 skilling banco i koppar ägde för övrigt rum under 1855. Med tanke på att decimalsystemet och riksmynträkningen infördes i myntsystemet under samma år, kan det tyckas märkligt att man präglade såväl denna som andra skillingvalörer under året. Att skillingräkningen dock hängde kvar, visas bland annat av att de första frimärkena som infördes den 1 juli 1855 hade valörer i skilling banco. Inte förrän 1858 fick frimärkena valörer i öre. Svårigheterna med omvandlingen till riksmünt visar sig dock i att enhetsportot 4 skilling banco ju motsvarade 12 ½ öre i riksmünt (Fig. 6). När skillingmärkena ersattes 1858 avrundades därför det vanligaste brevportot nedåt till 12 öre.

1/32 riksdaler specie/4 skilling banco hade med andra ord ingen direkt motsvarighet i riksmüntsserien, till skillnad från de övriga specievalö- rerna. När man införde riksmüntsräkningen så var det ju i praktiken riksdaler riksgälds som gjordes till rikets huvudmynt. Valörer i banco var inte lika lätta att omvandla till det nya huvudmyntet. Den minsta silvervalören som slogs i det gamla systemet är relativt vanlig i gott skick, vilket tyder på att den inte har cirkulerat i så stor utsträckning, speciellt inte efter 1855. Icke desto mindre är den ett intressant inslag i den svenska myntserien.

Noter

- ¹ T. Lindgren: Stort kopparmynt blir litet silvermynt. *Myntkontakt/SNT* 1981:2, s. 38–40.
- ² Banko-Utskottets utlåtande nr 86, 17/7 1848. *Bihang till samtliga Riks-Ståndens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1847 och 1848. Sjette samlingen, 1sta Afdelningen: Banco-Utskottets memorial, utlåtanden och betänkanden.* Stockholm 1848.
- ³ Skrivelse nr 168, 12/8 1848. *Bihang till samtliga Riks-Ståndens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1847 och 1848. Tionde samlingen, 1sta Afdelningen: Expeditions-Utskottets Förslag till Rikets Ständers underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:t.* Stockholm 1848.
- ⁴ Statskontoret, kansliet (huvudarkivet): Kungl. brev och remisser, huvudserie vol. E 1 A:231 (Riksarkivet).
- ⁵ *Svensk författningssamling* 1848 nr 61, 8 december.
- ⁶ *Svensk författningssamling* 1830 nr 246, 1 mars.
- ⁷ *Svensk författningssamling* 1830 nr 585, 25 juni.
- ⁸ *Hedervärda Bonde-Ståndets protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1850 och 1851.* Andra bandet. Stockholm 1851, 26/12 1850 s. 104f.

- ⁹ *Protocoll, hållna hos högloflige Ridderskapet och adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1850 och 1851.* Femte Häftet. Stockholm 1851, 16/4 1851 s. 462.
- ¹⁰ D. Carlberg, B. Hemmingsson & M. Wijk: *Sveriges mynt 1521–2021* (SM). Stockholm 2022, s. 351 nr 146, 147a–b.
- ¹¹ I Sven Svenssons samling fanns tre av dessa provmynt. Ett (SM 146) såldes på SNF:s auktion 140 nr 122. De andra två (SM 147a–b) tillföll Ekonomiska museet/Kungl. Myntkabinetts samlingar. Alla tre mynt torde ursprungligen ha inköpts på Oldenburgs auktion 1899 (nr 4625–4627) av Carl Wilhelm Burmester, vars samling ju förvärvades av Svensson. I Antellska samlingarna i Helsingfors finns ett exemplar av SM 147a, som ursprungligen ingick i August Wilhelm Stiernstedts samling.
- ¹² Utlåtande nr 117, 3/7 1851. *Bihang till samtliga Riks-Ståndens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1850 och 1851. Åttonde samlingen: Allmänna Besv- och Ekonomiutskottets Memorial, Utlåtanden och Betänkanden.* Stockholm 1851.
- ¹³ Banko-Utskottets utlåtande nr 29, 27/3 1851. *Bihang till samtliga Riks-Ståndens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1850 och 1851. Sjette*

samlingen, 1sta Afdelningen: Banco-Utskottets Memorial, Utlåtanden och Betänkanden. Stockholm 1851.

- ¹⁴ Skrivelse nr 58, 26/4 1851, godkänd samma dag av ständerna. *Bihang till samtliga Riks-Ståndens protokoll vid Lagtima Riksdagen i Stockholm åren 1850 och 1851. Tionde samlingen, 1sta Afdelningen: Expeditions-Utskottets förslag till Rikets Ständers underdåniga Skrifvelser till Kongl. Maj:t m.m., första bandet.* Stockholm 1851.
- ¹⁵ Finansdepartementet, konseljakter vol. 269, 27/1 1852 (Riksarkivet).
- ¹⁶ Hirsch auktion 14 (1980) och Ahlström auktion 44 (1991) nr 702.
- ¹⁷ Statskontoret, kansliet (huvudarkivet): Kungl. Brev och remisser, huvudserie vol. E 1 A:237, brev nr 36, 27/1 1852 (Riksarkivet).
- ¹⁸ 1851 års fränsidesstamp har därefter begagnats under följande år; en tredjedel av 1852 års mynt har nämligen ompunsat årtal från 1851; vänligen meddelat av Christian Hamrin.
- ¹⁹ *Svensk författningssamling* 1852 nr 15, 4 maj.
- ²⁰ Finansdepartementet, konseljakter vol. 278, 4 maj 1852 (Riksarkivet).
- ²¹ K-A. Wallroth: *Sveriges mynt 1449–1917. Numismatiska meddelanden XXII.* Stockholm 1918, s. 165.

Alla tre vid samtidigt köp:
Medlemspris 500 SEK
Ordinarie pris: 700 SEK
+ porto, eller köp dem direkt på kansliet!
info@numismatik.se

Tre böcker av Lennart Castenhag 2022 · 2023 · 2024

Gustav II Adolfs kopparmynt 1624–1632. Utgiven till 400-årsminnet av Sveriges första mynt av koppar. 2024. 216 sidor. ISBN 978-91-979427-7-5. Medlemspris 250 SEK. Ordinarie pris 350 SEK.

Ungerska plåtar. Svensk kopparproduktion från mitten av 1500-talet och 200 år framåt. 2023. 48 sidor. ISSN 0282-4396. Medlemspris 100 SEK. Ordinarie pris 150 SEK.

England till år 927. Något om historien, mynten och kulturen. 2022. 187 sidor. ISBN 978-91-979427-4-4. Medlemspris 250 SEK. Ordinarie pris 350 SEK.

ÅRSMÖTET 2024 I VÄSTERÅS

Av Ingemar Svenson

Västerås slott.

FOTO: [HTTPS://COMMONS.WIKIMEDIA.ORG/WIKI/CATEGORY:CC-BY-3.0](https://commons.wikimedia.org/wiki/category:cc-by-3.0)

I månadsskiftet augusti/september höll föreningen sitt årsmöte i ett sensommarvarmt Västerås. Västerås är en centralt placerad stad bara två mil från Sveriges "närmaste stad" Enköping. Många medlemmar har alltså möjlighet att ta sig till Västerås. Från exempelvis Stockholm är det bara en dryg timmes resa med tåg. Uppslutningen av medlemmar var relativt god och ett trettiotal besökte årsmötet.

Västerås (Västra Aros) är en viktig stad för svensk myntning och många mynt har präglats där. Mest kända är väl riksdalern 1540 och ettöringarna 1522–1529. Men myntning har skett i många perioder allt från 1250-talet fram till 1574–1575. Staden har också varit värd för tidigare årsmöte. Men det är många år sedan sist, nästan 40 år, och det var alltså hög tid för föreningen att återvända.

Årsmötet

Årsmötet hölls på Västerås slott, en historisk väl vald plats med anor från 1200-talet.

Årsmötet inleddes med en tyst minut, där minnet av de medlemmar som avlidit sedan förra årsmötet, hedrades. Särskilt kan nämnas numismatikern, författaren och styrelseledamoten Lennart Castenhag som avled i juni (se SNT 2024:5, sidan 115). Lennart var förutom ledamot i styrelsen även webbredaktör för föreningens hemsida och föreningens Facebook-sida. Som säkert flera medlemmar observerat har hemsidan varit inaktiv under en period.

Förhoppningen är att den inom kort ska vara i gång under överseende av en ny webbredaktör. Tills vidare får vi hänvisa till föreningens Facebook-sida som just nu undertecknad administrerar.

Vid årsmötet valdes Magnus Wijk in som ledamot i styrelsen, som i övrigt har samma sammansättning som efter årsmötet i Uppsala 2023. Magnus har ett förflutet i SNF:s styrelse och var vice ordförande vid sidan av dåvarande ordförande Jan-Olof Björk 2010–2012. Magnus har också via sitt företag varit djupt involverad i många av de böcker föreningen producerat det senast decenniet.

Årsmötesordförande var för tredje året i rad Bernt Thelin som skötte uppgiften galant. Till årsmötet hade dels styrelsen på uppdrag av ett tidigare årsmöte börjat se över stadgarna, styrelsens förslag finns att läsa i SNT:s majnummer (2024:4, s. 90–91), dels hade en motion om ändring av stadgarna lämnats in av en medlem. Där ett av förslagen var att ordförande skulle väljas av årsmötet i stället för som det är i dag av styrelsen vid det konstituerande mötet. Förslagen presenterades och diskuterades av årsmötet. Det blev riktigt bra och livliga diskussioner i vilka många av de närvarande medlemmarna deltog. Motionärens förslag röstades dock ned och även framledes kommer styrelsen inom sig välja ordförande för det kommande året. Det blev en hel del mindre justeringar av stadgarna. En ändring av stadgarna kräver dock två beslut av stämman (årsmötet) och

de förändringar styrelsen föreslagit och som beslutades i Västerås måste alltså bekräftas av årsmötet 2025 innan de börjar gälla. En viktig fråga för årsmötet är styrelsens ansvarsfrihet. Styrelsen fick ansvarsfrihet för 2023 års förvaltning.

Auktion

Som traditionen bjuder höll föreningen en mindre auktion där objekt från Sven Svenssons samling såldes.

Totalt 98 utrop med mynt, polletter, hundskattemärken och medaljer. Kanske inga märkvärdigheter, men budgivningen var trots det intensiv och många närvarande medlemmar kunde förvärva nya objekt till samlingen. Inskickade förhandsbud bevakades av Bengt Larsson, som fick med sig ett antal objekt hem att paketera och skicka till de anbudsgivare som gick vinnande ur budstriderna.

Visning av auktionsobjekt.

Kjell Holmberg höll föredrag om Västeråsskatten.

Visning av stora salen på Västerås slott.

Lördag följde det normala programmet med årsmöte, auktion, konstituerande möte för den nya styrelsen och årsmötesmiddag. Årsmötesmiddagen avnjöts på restaurang Nya Hattfabriken en stenkast från slottet och i princip alla medlemmar som närvarade på årsmöte och auktion slöt också upp på middagen.

Föredrag och visningar

Söndagen hade planerats och bokats av Arvid Wahlgren. Ett mycket trevligt program med två föredrag och två visningar. Kjell Holmberg berättade om Västeråsskatten och Sturetidens mynt, Eeva Jonsson om rara mynt och medeltida myntoffer från Västerås domkyrka.

Visningarna skedde av slottet och domkyrkan. Visningen på slottet fick tillfälligt avbrytas då landshövding Johan Sterte i bil skulle lämna sitt residens. Färdvägen gick över borggården mot slottsporten där trettio SNF-medlemmar fick höra mer om slottets historia. Många kungar har bott på eller besökt slottet även om det inte alltid har varit frivilligt. Vid rundvandringen av en mycket kunnig guide visades bland annat fängelsehålan där Erik XIV satt fängslad innan han överfördes till Örbyhus slott där han i februari 1567 avled av förgiftning, tydligen ska det ha varit ärtsoppan som kryddats med arsenik eller något annat dödligt gift. Visning av domkyrkan skedde med en kunnig guide.

Eeva Jonsson berättade om mynt och medeltida myntoffer från Västerås domkyrka.

FOTO: ANDERS SÖDERLUND.

Var nästa årsmöte ska äga rum brukar styrelsen besluta i slutet av året. Har du något förslag på lämplig ort med numismatisk anknytning skicka gärna in ditt förslag till info@numismatik.se, alla förslag kommer att beaktas! Om inte inför 2025 så inför kommande årsmöten.

En rolig numismatisk kuriositet var att brunnslocken på Slottsgatan var designade som femöringar av den typ som användes under Gustav V. (Om sådana berättas i SNT 2011:2 och 2011:4.) Trevligt, men kanske hade Västerås-femöringen varit ett bättre val! Jag åsyftar naturligtvis 5-öringen 1969 med en stor stampklump på valörsfemman. Varför just denna variant kopplas till Västerås tvistar "de lärde" om. Var det så att varianten först upptäcktes när mynt från Riksbankens kontor i Västerås (1903–1982) släpptes, eller är det så enkelt att klumpen kan liknas vid en Västeråsgurka?

FOTO: FÖRFATTAREN, DÄR INTE ANNAT ANGES.

Brunnslock på Slottsgatan.

RIKSBANKENS MYNTKABINETT

- dess äldsta medeltida penningar

Av Monica Golabiewski Lannby

År 1889 utgavs den tryckta katalogen över *Samlingen af svenska mynt i Riksbankens myntkabinett* i 500 exemplar. Den hade bearbetats av Hans Hildebrand (1842–1913) – se SNT:s omslagsbild – efter fadern Bror Emil Hildebrands (1806–1884) handskrivna förteckning som förelåg färdig vid dennes bortgång. Båda var såväl kunniga numismatiker som riksantikvarier. Bror Emil efterträdde Johan Gustaf Liljegren som riksantikvarie och myntkabinettets ”garde des médailles” år 1837 men hade redan året innan börjat inventera Riksbankens svenska mynt och ordna dem i tidsföljd. Se mer därom i Simonssons artikel (1932). Hans Hildebrand utsågs till riksantikvarie i december 1879 och till vårdare av riksbankens mynt- och medaljsamling efter sin fars död 1884.

År 1756 köpte Riksbanken – då benämnd Rikens Ständers Bank, grundad 1668 – friherren och storsamlaren Gustaf Rålamb's mynt- och medaljsamling för 120 000 daler km av dennes son Claes Rålamb, som ärvt den men inte önskade behålla den. Ett elegant träskåp beställdes av Riksbanken hos Lorentz Nordins verkstad år 1772 enkom för bankens mynt- och medaljsamling i Riksbankshuset vid Järntorget.

Hundra år senare, 1872, överlämnades delar av Riksbankens myntkabinett som gåva till Kungl. Myntkabinettet. År 1944 påbörjades en deponering av resterande delen för förvaring i museet (inv.nr 23 290) och sedan år 2007 äger museet (numera med namnet Ekonomiska museet –

Riksbankens hus, Rikens Ständers Bank vid Järntorget, klärt 1737.

Konstnär: Johan Thomas Hauer (1748–1820).

Riksbankens mynt- och medaljskåp beställt till Riksbankens hus 1772.

Kungliga myntkabinettet) samlingen. Tömt på sitt värdefulla innehåll står nu det vackra träskåpet i Kungliga myntkabinettets och Historiska museets byggnad och pryder dess administrativa lokaler på Storgatan. Riksbankens myntsamling är sedan länge överflyttad till ett separat plåtskåp. Där ska det huvudsakligen ha hållits samman, men enstaka mynt kan ha fått sin plats i museets systematiska samling.

Hans Hildebrands tryckta myntkatalog

Nedan återges Hans Hildebrands förord i nämnda katalog:

År 1756 inköpte Rikens Ständers Bank den betydande samling mynt och medaljer, som hade bildats af den

KNUT ERIKSSON
I SVEALAND

Jfr Rb s. 395:2. Hild. 541.
LL IA:1a. MGL A1.
0,22 g, diam 16 mm.
KMK ID 122519.

Jfr Rb s. 395:3-4. Hild. 542.
LL IA:1b. MGL A2a.
0,18 g, diam 16 mm.
KMK ID 122520.

Jfr Rb s. 395:3-4. Hild. 542.
LL IA:1b. MGL A2b.
0,16 g, diam 15 mm.
KMK ID 122521.

Jfr Rb s. 395:5-6. Hild. 544.
LL IA:2a/b. MGL A4c.
0,28 g, diam 17 mm.
KMK ID 122522.

Jfr Rb s. 395:5-6. Jfr Hild. 544.
LL IA:2b. MGL A4e.
0,18 g, diam 18 mm.
KMK ID 122523.

Jfr Rb s. 395:7. Hild. –
LL IA:3. MGL A5.
0,27 g, diam 16 mm.
KMK ID 122524.

Jfr Rb s. 395:8. Jfr Hild. 546.
LL IA:5b. MGL A9b.
0,25 g, diam 16 mm.
KMK ID 122525.

Jfr Rb s. 395:10. Hild. 551.
LL IA:7c. MGL B10d.
Ca 0,25 g, diam 17 mm.
KMK ID 122530.

Jfr s. Rb 395:12-14. Hild. 552.
LL IA:9a. MGL B11c.
0,25 g, diam 17 mm.
KMK ID 122531.

Jfr s. Rb 395:11. Jfr Hild. 550.
LL IA:6b/c. MGL C14b.
0,33 g, diam 16 mm.
KMK ID 122529.

Jfr Rb s. 395:9. Hild 547.
LL IA:12. MGL C16b.
0,26 g, diam 16 mm.
KMK ID 122526.

Rb s. 395:12-14. Hild. 548.
LL IA:5d. MGL C17b.
0,27 g, diam 17 mm.
KMK ID 122527.

Rb s. 395:12-14. Hild. 549.
LL IA:5e. MGL C17c.
0,25 g, diam 16 mm.
KMK ID 122528.

FOTO DÄR INTE ANNAT ANGES:
GABRIEL HILDEBRAND, KMK.

(Bror Emil och Hans Hildebrand var Gabriels farfars far respektive farfars bror.)

några år tidigare af lidne presidenten i Bergs-kollegium, frih. Gustaf Rålamb. Samlingen innehöll förnämligast svenska mynt och medaljer, dessutom några äldre utländska mynt. Till samlingens vårdare utsågs kanslirådet C. R. Berch, men föreståndareplatsen blef efter tio år indragen. Bankokommissarien F. Silfverstolpe ordnade och förtecknade under denna mellantid samlingen. Silfverstolpe afled år

1812, och detta år kom derigenom att för en lång tid beteckna gränsen för samlingen mot den nuvarande tiden.

År 1832 utnämndes kanslirådet J. G. Liljegren till föreståndare för samlingen, men han inskränkte sina åtgöranden till en inventering. År 1836 begärde han af helsokäl tjänstledighet, och utsågs då B. E. Hildebrand till hans vikarie, följande år till hans efterträdare. Samlandet fortsattes nu

**KNUT ERIKSSON &
ERIK KNUTSSON I GÖTALAND**

Jfr Rb s. 7:1–4. Hild. 459.
LL XIA:1a.
Hem. A1, omskrift:
KANVTVS REX s, + svärd.
0,12 g, diam 14 mm.
KMK ID 122533.

Jfr Rb s. 7:1–4. Hild. 491.
LL XIB:4, detta ex.
Hem. B6, omskrift: H KNVTS REX.
0,10 g, diam 12 mm.
KMK ID 122538.

Jfr Rb s. 8:1–5. Hild. –.
LL XIB:10.
Hem. B7, omskrift: HERICVVS.
0,14 g, diam 14 mm.
KMK ID 122539.

Jfr Rb s. 8:1–5. Hild 493, detta ex.
LL XIB:11, omskrift: ERICV SR.
Hem. –.
0,07 g, diam 12 mm.
KMK ID 122540.

**ÄRKEBISKOPEN
I UPPSALA**

Jfr Rb s. 395:15. Hild. 554.
LL IB:1a.
0,29 g, diam 17 mm.
KMK ID 122534.

**AROS OCH ANDRA
MYNT MED KORS**

Jfr Rb s. 11:12. Hild. –.
LL IB:4.
0,30 g, diam 17 mm.
KMK ID 100405.

Jfr Rb –. Hild. –.
LL IB:5b, var. Unik.
Ca 0,20 g, diam ca 16 mm.
KMK ID 122535.

FOTO: ULRIKA BORNESTAF.

Jfr Rb s. 11:11. Hild. –.
LL IB:6.
0,13 g, diam ca 16 mm.
KMK ID 122536.

oansenlig, under senaste tiden blifvit kompletterad, så att äfven denna afdelning nu blifvit rätt rik.

Sedan de svenska medaljerna i Riksbankens myntkabinett blifvit förtecknade i de av B. E. Hildebrand utgifvna arbetena öfver Sveriges enskilda och offentliga medaljer, beviljade 1884 års riksdag, på grund af en framställning från hrr Bankofullmäktige, ett anslag till utgifvande av en beskrifning öfver samlingen av svenska mynt.

Vid B. E. Hildebrands död år 1884 var den af honom handskrivna förteckningen afslutad.

Det är denna som här finnes i tryck återgifven, dock efter att dessförrinnan hafva undergått en betydlig genomarbetning. Uppställningen, äfvensom allt (myntbenämningar o.s.v.) som kunnat anses innebära uttalande af en åsigt, som B. E. Hildebrand hyst, har troget bevarats, äfven i de fall, då utgifvaren icke varit af alldeles samma åsigt. Deremot har formuleringen av sjelfva beskrifningen av mynten omarbetats för vinnande af större konsekvens. Vid de smärre skiljetecknen af mycket varierande beskaffenhet, som förekomma å en stor mängd mynt, särskildt äldre, fäste B. E. Hildebrand ingen vikt. Det torde emellertid svårigen kunna förnekas, att dessa tecken äro af rätt stor betydelse för det grundliga studiet af mynten, hvadan de också sedan någon tid blifvit af de fleste myntsamlare uppmärksammade. Jag har derföre underkastat mig det dryga arbetet, att i den handskrifna katalogen införa alla dessa tecken, hvilka i trycket blifvit så noggrannt ske kunnat återgifna.

Uppordning

Inför publiceringen av de funna mynten i Skänningegraven från 2009 påbörjade undertecknad en uppordning av Riksbankens tidigmedeltida penningar (utom de gotländska) efter då moderna referenser och senaste dateringar. De lades också in i museets databas med Kungliga myntkabinettets ID-nummer.

Ännu var Skänningegravens speciella innehåll inte publicerat och boken om kung Knut Erikssons

med mynt och medaljer senare än år 1812 och de många luckorna fylldes så snart tillfällen dertill erbjödo sig. Från år 1858 utvidgades planen för samlingen, så att i denna inte bara skulle innehålla hvar mynttyp, utan hvarje årgång, äfven mera betydande varianter. Från år 1842 hafva äfven utlandets gångbara mynt börjat samlas.

På grund af riksdagens beslut öfverlämnades år 1872 från Riksbankens

myntkabinett till det Kongliga alla de svenska mynt och medaljer, som saknades i den senare samlingen, äfvensom alla äldre utländska mynt. De genom detta öfverlättande i Riksbankens samling uppkomna luckorna, liksom de förut befintliga, hafva under årens lopp, allt efter tillgången af mynt, som utbjudits till försäljning, blifvit fyllda. Särskilt har samlingen av myntplåtar, som länge var temligen

Numismatisk afton

Polletter – från vardagsnyttta till historisk betydelse

FÖRELÄSNING

Datum och tid: Torsdag 16 januari, kl. 18.00–19.00.

Plats: Zoom.

Välkommen till en digital föreläsningkväll via Zoom.

Curt Ekström, ordförande för Svenska Numismatiska Föreningen, hälsar välkommen.

PROGRAM

18.00–18.35

Funderingar kring några äldre svenska polletter.

Med Bernt Thelin och Dan Carlberg.

18.35–19.00

Kengis bruks polletter, numismatiska rariteter från polcirkeln.

Med Yrjö Hyötyniemi.

NUMISMATISK AFTON

är ett samarbete mellan Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet,
Svenska Numismatiska Föreningen
och Numismatiska Forskningsgruppen på Stockholms universitet.

Föreläsningkvällen sker digitalt via Zoom.

Det är gratis att delta men du måste boka plats via Tickster.

En anslutningslänk till evenemanget skickas vid bokning.

Gå in på www.ekonomiskamuseet.se/numismatiskafton för att boka.

Född i fångelset

Juldagen föddes i Norrtälje kronohäkte ett barn af falskmynterskan Fia Dahlström.

Notis i Norrtälje Tidning
den 30 december 1891

SNT-register & pdf

Sedan 1990 har register över föregående års artiklar och notiser i SNT presenterats i februarinumret.

På SNF:s hemsida – www.numismatik.se – finns titel- och författarregister i sökbar pdf-format ända från 1977 till och med 2023.

GNF

9 december: Adrian Klang Törnberg, *Myntfynd från Göteborg.*

www.gnfinfo.se

Numismatisk afton via Zoom

16 januari: *Polletter – från vardagsnyttan till historisk betydelse.*

Se annonsen på sidan 195 här i SNT.

SNF våren 2025

12/2: Per-Erik Andersson: *Till 400-årsminnet av Sveriges första mynt av koppar.*

13/3: Gitte T. Ingvardson, *Hvor, hvornår og hvordan blev mønter brugt i middelalderens Skåne?*

16/4: Mats Jonsson, Christer Olsson, Martin Rosenqvist, Magnus Widell: *Sveriges privatbanksmedaljer i ord och bild – ett nytt bokverk.*

14/5: Andreas Westermark & Roger Svensson, *Från antikens Grekland till Industrialiseringen: Ekonomiska utmaningar med växelmynt.*

LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR OCH MYNTKLUBBAR I SNF

SNF bidrar till föredrag i numismatiska föreningar

Om en till SNF ansluten förening vill arrangera ett föredrag på ett medlemsmöte och få bidrag från SNF skall föreningen i god tid kontakta SNF:s kansli – info@numismatik.se – med en förfrågan. Efter arrangemanget skall kvitton på kostnaderna skickas till Svenska Numismatiska Föreningen, Banérgatan 17, 115 22 Stockholm, som ombesörjer ersättningen.

Falu-Borlänge Myntklubb

www.fb-myntklubb.se
fb.myntklubb@gmail.com

Göteborgs Numismatiska Förening

www.gnfinfo.se
gnfinfo@telia.com

Halmstads Myntklubb

Facebook;
sök på Halmstads Myntklubb

Kalmar Myntklubb

www.kalmarmyntklubb.se
info@kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb

www.kfvmynt.se
info@knattebocatering.com

Myntklubben Skilling Banco

urban.enell@gmail.com

Nola Myntklubb, Örnsköldsvik

www.infoom.se/nolamyntklubb
nolamyntklubb@live.se

Norrköpings Myntklubb

www.norrkopingsmyntklubb.se
info@norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i Hässleholm

www.myntforeningen.se
numis.hlm@gmail.com

Numismatiska klubben i Uppsala

www.nku.nu
info@nku.nu

Nässjö myntklubb

n.mynt.se
blarblar408@gmail.com

Sigtuna Myntklubb

www.sigtunamyntklubb.dinstudio.se
pgc21@hotmail.com

Ändringar och tillägg?

Kontakta: info@numismatik.se

Vill även er lokala myntklubb vara medlem? Endast 200 kr i årsavgift.

Stockholms Myntklubb

www.stockholmsmyntklubb.se
pgc21@hotmail.com

Strängnäs Myntklubb

<http://strangnasmyntklubb.webber.se/>
strangnasmyntklubb@hotmail.com

Svenska Pollettforeningen

www.pollett.se
info@pollett.se

Sävsjö Myntklubb

Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb

Hedbygatan 48
776 33 Hedemora

Villstadortens Myntklubb

www.myntklubb.nu
mm@myntklubb.nu

Westerbergslagens Myntklubb

Köpmgatan 1 G
777 30 Smedjebacken

... med angenäm eftersmak!

”NUMISMATISK MERSMAK” var rubriken på en liten kuriosartikkel i decembernumret av SNT 2022. Jag skrev om ett besök som jag tillsammans med min fru och ett par goda vänner gjorde på en vingård med historiska anor i Toscana. På flera av deras viner fanns bilder av antika mynt som hade påträffats på ägorna. Över etthundra antika mynt hade hittats och dessutom en fantastisk etruskisk statyett. Ett tag efter att min artikel hade blivit publicerad slog mig tanken att skicka ett exemplar av medlemstidningen till Donatella och Stefano nere på *Torraccia di Chiusi* strax utanför den vackra staden San Gimignano. Givetvis skickade jag med ett brev där jag tackade dem för deras gästfrihet och de trevliga dagarna vi hade på vingården tillsammans med en översatt resumé av min lilla artikel.

En dag när jag satt på mitt kontor hemma och arbetade med en numismatisk artikel (!) såg jag att en UPS budbil stannade utanför på gatan. Jag väntade inget paket men det var på vår dörr budet ringde. Jag kvitterade ut paketet som var ställt i mitt namn. Dröm om min förvåning när jag öppnade det och fann tre flaskor vin – med olika myntbilder på etiketterna! I det bifogade brevet läste jag, i översättning:

Käre Bo,

Vi är glada över att få artikeln från dig, vi är verkligen stolta över att bli omnämnda av dig. Hoppas du kan uppskatta en liten present från oss, som kan påminna om vår gästfrihet och våra etiketter ...

Donatella & Stefano

Vinflaskor med myntprydda etiketter.

FOTO: FÖRFATTAREN.

Givetvis hittade vi ett ypperligt tillfälle att med våra goda vänner avnjuta de smakfulla vinerna till god mat och med goda minnen från vår trevliga resa. Så även om jag var den ende av oss med ett numismatiskt intresse så kunde jag genom vinflaskornas myntprydda etiketter och med angenäm eftersmak hävda mottot i min första artikel:

*Numismatik skall utövas
i goda vänners lag,
till god mat och god dryck!*

Och kanske har numret av SNT funnit en hedervärd plats bland vingårdens böcker om Toscanas vackra natur, goda mat och goda viner!

Bo Gunnarsson

Betala gärna nästa års medlemsavgift till SNF nu!

Medlemsavgiften år 2025

ÅRSAVGIFTEN FÖR MEDLEMSKAP i Svenska Numismatiska Föreningen är enligt beslut vid senaste årsmöte fortsatt endast 200 SEK per kalenderår för boende i Sverige.

I medlemskapet ingår åtta nummer av Svensk Numismatisk Tidskrift samt fyra nummer av Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.

Juniorer upp till 20 år betalar endast 100 SEK per år. Medlemmar bosatta utanför Sverige betalar 375 SEK.

Medlemsavgiften till SNF kan sättas in på:

**Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502**

Ange att inbetalningen gäller medlemskap år 2025 och i förekommande fall er nya adress.

SNF:s kansli

AUKTIONER & MÄSSOR

Våren 2025

13-16/3 Stack's Bowers Galleries, myntauktion, Zürich

Preliminära datum

April MISAB, kvalitetsauktion 46, Stockholm

Maj Myntkompaniet, myntauktion, Stockholm

Se mer här:
ingemars.se/agenda

RADANNONSER

SNF-medlemmar erbjuds gratis annons i SNT med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

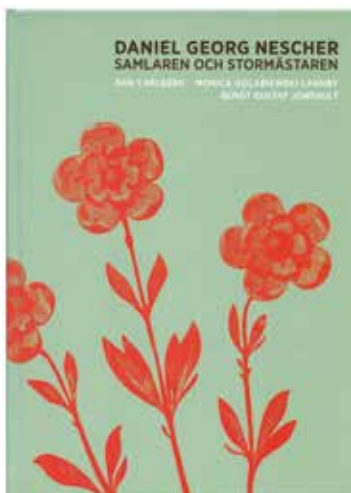
Kontakta:

info@numismatik

Dan Carlberg, Monica Golabiewski Lannby, Bengt Gustaf Jonshult:
Daniel Georg Nescher. Samlaren och Stormästaren. 2024.
95 sidor, illustrerad.
ISBN 978-91-527-1671-7.

TRE FÖRFATTARE HAR på ett fångslande sätt från olika infallsvinklar beskrivit den märklige vinhandlaren, samlaren, stormästaren i Ordensällskapet Par Bricole med mera; Daniel Georg Nescher (1753–1827). När det gäller äldre litteratur som innehåller beskrivningar av mynt och medaljer är Elias Brenners och Carl Reinhold Berchs böcker att betrakta som standardverk och är väl kända bland numismatiker. Neschers utomordentliga beskrivningar av sin samling är inte tryckta utan finns enbart som handskrifter på Kungliga biblioteket i Stockholm. Icke desto mindre är hans förteckningar från början av 1800-talet av största värde genom sin noggrannhet. Och dessutom roliga eftersom han inte drar sig för att i drastiska ordalag tala om vad han tycker om den konstnärliga kvaliteten på exempelvis en del medaljer. Och – inte minst – de är skrivna med en mycket vacker och lättläst handstil som är ett nöje att läsa.

Monica Golabiewski Lannby gör en genomgång av hans liv som vinhandlare och källarmästare och tar fram vad vi vet om honom som samlare och familjefar. Förutom förteckningarna över sin samling finns också bevarade biografiska anteckningar och noteringar från han resor i kalesch runt om i landet på somrarna, som ofta företogs med familjen. Resorna gjordes säkert för att förmedla sina kunskaper om Sverige och dess historia till hustru och barn, men naturligtvis hade de också det syftet att han skulle utöka sina samlingar genom att besöka guldsmeder och kopparslagare på

olika orter för att förmera sin samling av mynt och medaljer.

Genom Bengt Gustaf Jonshult får vi inblick i Neschers insatser för Par Bricole. Han avancerade genom graderna och blev slutligen stormästare i orden. Vi får också ett intryck av att han kanske inte alltid var så lätt att samarbeta med, men arbetade flitigt för orden gjorde han. Han förtecknade visor, han utformade nya statuter, där innehållet rensades på mera oanständiga inslag. Man får intrycket av att han som ledare var mer styrande än sammanhållande och att detta oundvikligen ledde till att han så småningom förstod att han borde avgå. Neschers nedteckningar av Bellmanvisor och andra visor, som förvaras av Par Bricole präglas, såväl av noggrannhet som hans vackra handstil. Vi känner igen hans sinne för systematisering och behov av att skriva ner allt som han ansåg viktigt.

Dan Carlberg lyfter fram honom som myntsamlare och plockar ut ett antal objekt från hans samlingar. Här finns rariteter som vittnar om att han var en mycket kunnig numismatiker. Och han hade två samlingar eftersom han sålde sin första, då han fruktade för att krig med Ryssland skulle bryta ut. När det hade lugnat sig började

han en ny som på kort tid blev omfattande.

Det är en angelägen gärning att lyfta fram en numismatiker som tidigare inte är så välkänd. Han måste utan vidare placeras som pionjär när det gäller mynt- och medaljbeskrivningar, en efterföljare till Brenner och Berch och samtida med Fredrik Silverstolpe. Boken är välkommen som inspiration till att vid tillfälle sjunka in i hans beskrivningar av samlingen i Kungliga bibliotekets specialläsesal.

Bo Gustavsson

Daniel Georg Nescher. Samlaren och Stormästaren. 2024. Boken finns att köpa hos Svenska Numismatiska Föreningen.

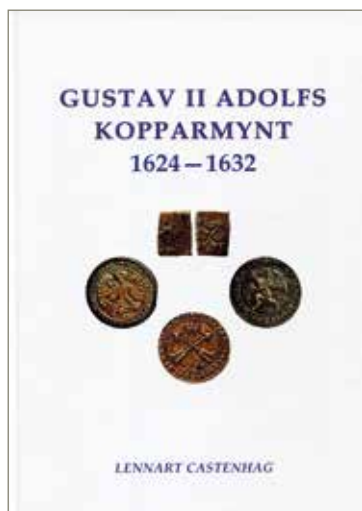
Pris för medlemmar 150 SEK.
Ordinarie pris 200 SEK.
+ ev. porto.

info@numismatik.se

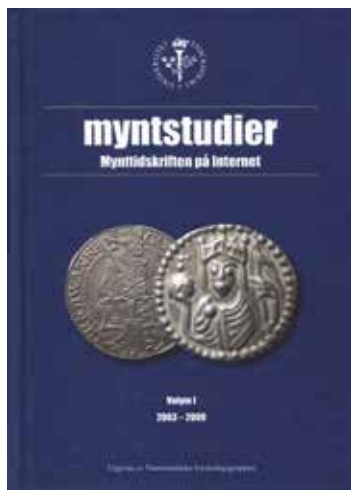
Lyckelig uppfinning

"Under 6 särskilde Hammare slogos här nu med all kraft Riks Gälds Poletter à ½ Schilling, hwaraf beräknades 6 à 7 000 stycken kunna wid hwarje Hammar Dageiligen kunna förmyntas. Lycka för Riket då hwart Skeppund koppar, som finns til 50 Rdr i Banco, till Slantar blifwit utmyntat, nu i dessa Poletter gäller 275 Rdr Riksgälds, eller fådt ett förökadt Mynt-wärde af 450 pct. Männe ej hela, dock största delen af Rikets Skuld, endast genom denna lyckeliga uppfinning borde kunna."

Besöket hos myntgravören
Carl Erik Norman vid
Avesta myntverk i juli 1801.
Ur Daniel Georg Neschers anteckningar från hans resor i Sverige.

Lennart Castenhag: *Gustav II Adolfs kopparmynt 1624–1632*. Utgiven till 400-årsminnet av Sveriges första mynt av koppar. 2024. 216 sidor, illustrerad. ISBN 978-91-979427-7-5. Se även annonsen på sidan 188 här i SNT.

Myntstudier. Mynttidskriften på Internet. I 2003–2009. II 2010–2020. Utgivna av Numismatiska forskningsgruppen vid Stockholms universitet. 2024. ISSN 1652-2303.

www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/

Kulturminnesvårdens äldsta historia blir tillgänglig för alla

I Sverige har antikvarier sedan 1600-talet dokumenterat kulturhistoriska fynd, lämningar och miljöer – såsom runstenar, mynt, vapensköldar och forntida gravar. Detta unika arkivmaterial kommer nu att digitaliseras och analyseras av forskare i ett samarbetsprojekt mellan Riksantikvarieämbetet och Kungliga biblioteket, med finansiering av Vitterhetsakademien.

Pressmeddelande 18 oktober 2024
från Riksantikvarieämbetet

www.raa.se

Götiskt och gammalsvenskt lexikon,
Johannes Bureus.

FOTO: ANNA-KARIN LJUNGGREN/CC BY.

Världsspardagen

Världsspardagen infaller varje år den 31 oktober. Den utropades år 1924 av den första internationella sparbankskongressen i Milano.

Med anledning av dess hundraårsjubileum har tidskriften *Numismatisches Nachrichtenblatt* publicerat en längre artikel i novembernumret 2024 författad av Norbert Müller: *Der Weltspartag wird 100. Eine Idee geht um die Welt*. Artikeln illustreras med ett flertal sparbössor såsom hemsparbössor, en skolsparbössa, en familjesparbössa för fyra personer och flera andra trevliga typer av sparbössor samt uppmuntrande broschyrer kring sparande.

MGL

”Hela världen sparar –
Spara för din värld”. 1960-tal.
Formgiven av Sven Borgström.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

[www.facebook.com/
numismatik.se](http://www.facebook.com/numismatik.se)

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500

holmasto@holmasto.com
www.holmasto.fi

Nya objekt i lager

Kungliga medaljer,
personmedaljer,
jubileum och
mycket mer.

numis.se

NUMIS

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-684 392 00

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköspriser:
www.myntbutiken.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende 375 SEK/år

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502

info@numismatik.se

Skarabé Mynt & Guld AB

köper och säljer

MYNT, SEDLAR
och MEDALJER

Föremål från antiken

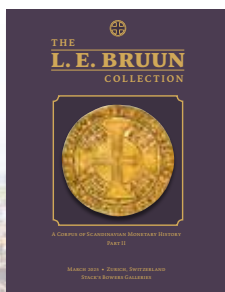
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-135 088

skarabe@telia.com - www.skarabe.eu

Öppet: Vardagar 10-18

STACK'S BOWERS GALLERIES

Is Pleased to Announce Its
March 13-16, 2025 Auctions in Zurich, Switzerland

THE L. E. BRUUN COLLECTION: A CORPUS OF SCANDINAVIAN MONETARY HISTORY PART II

*Featuring Coins from Denmark, Norway,
Sweden and Schleswig-Holstein*

Denmark. Speciedaler, 1682.
Gluckstadt Mint. Christian V.
Dav-3676, Bruun-7274.
NGC MS-63.

Norway. 2 Ducats, ND.
Frederik III. Fr-5b.
Bruun-6738.
NGC MS-66★.

Schleswig-Holstein-Gottorp.
10 Ducats (Portugaloser), ND. Johann Adolf.
Fr-1502 var, Bruun-14145.
NGC Unc Details—Cleaned.

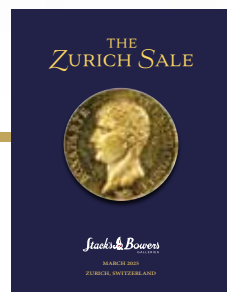
Schleswig-Holstein-Sonderburg.
2 Taler, 1622. Johann the Younger.
Dav-A3715, Bruun-14664.
NGC MS-61.

THE ZURICH SALE: ANCIENT AND WORLD COINS

FOR MORE INFORMATION:

California: +1.949.253.0916 • New York: +1.212.582.2580
Email: Info@StacksBowers.com • InfoDK@StacksBowers.com

LEGENDARY COLLECTIONS | LEGENDARY RESULTS | A LEGENDARY AUCTION FIRM

California Headquarters: 1550 Scenic Ave., Ste. 150, Costa Mesa, CA 92626

Copenhagen Office: +011.45.88749409 • Toll Free: +011.45.80404942

SBG SNT Mar2025 Zurich 241201

America's Oldest and Most Accomplished Rare Coin Auctioneer

CALIFORNIA • NEW YORK • BOSTON • PHILADELPHIA • NEW HAMPSHIRE • OKLAHOMA • SACRAMENTO • VIRGINIA
HONG KONG • COPENHAGEN • PARIS • VANCOUVER

Stack's Bowers
GALLERIES

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08 – 662 62 61

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDANAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nälmärken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Vi kommer att stänga butiken på
Hantverkargatan 36, Stockholm
info@aktiesamlaren.se
08-611 01 10

Säljer ut mynt, medaljer, ordnar
m.m. Reducerat pris.

Framöver kommer vi att sälja
aktiebrev och äldre handlingar på
vår webbshop.

www.strandbergsmynt.se

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 19 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmuntra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemmarna förbinder sig att ej saluföra förfälskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens utprop.

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Storgatan 15
434 30 Kungsbacka
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Linnégatan 52
413 08 Göteborg
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070 – 6101073

MYNTHANDEL SB NUMISMATICS

S. Bilis, Östermalmstorg
Box 5143
102 43 Stockholm
info@mynthandel.com
www.mynthandel.com

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel./fax 042 – 122528
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Hantverkargatan 8 / Box 16390
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel./fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STENENG AB

Peter Sten
Industrigatan 6
335 73 Hillerstorp
petersten@icloud.com
Tel. 070 – 5222036

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Nu tar vi sikte på vårens auktioner.

**Bättre mynt och hela samlingar mottages löpande,
så att just dina objekt kan marknadsföras mer.**

Objekt (inkl. köparprovision) som såldes på vår stora myntauktion 9 november:

Pommern
1 taler 1657
43 500:-

1 riksdaler 1721
49 600:-

1 dukat 1821
37 500:-

Danmark

1 speciedaler 1846
60 500:-

Kina
1 dollar (1916)
121 000:-

Storbritannien
5 pund 1826
1 270 500:-

Vi har kunder över hela världen och därmed mycket goda möjligheter att sälja just dina objekt.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

Välkommen in med dina objekt!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

INLÄMNING PÅGÅR

Vi söker nu objekt till vårens auktioner, såväl enskilda bättrare som hela samlingar. Vår internationella exponering och vårt stora och stabila kundregister garanterar maximal exponering på marknaden.

Genom vårt nära samarbete med Svenska Numismatiska Föreningen bidrar Du som kund hos Myntauktioner dessutom till numismatisk forskning och publicering.

Några exempel på uppnådda priser på Kvalitetsauktion 45.

Köparprovision om 18,75 % tillkommer.

Dukat 1810.
Av guld från Dalarna.
Såld för 210.000 kr.

2 riksdaler 1633.
Såld för 235.000 kr.

2 dukater 1719.
Såld för 175.000 kr.

2 mark 1719. Kastmynt till kungens begravning.
Såld för 60.000 kr.

Spelpenning Daniel Tilas.
Såld för 28.000 kr.

2 mark 1654. Kastmynt till kungens kröning.
Såld för 98.000 kr.

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon 08-410 465 65

www.myntauktioner.se